

Vertel het verhaal

Lezen is heerlijk! Je kunt je voorstellen dat je in streken bent waar je normaal nooit zou komen. Je beleeft avonturen die je in je eigen leven niet meemaakt. Je leest verhalen die over anderen gaan, maar die je goed herkent. Soms is het vreemd, soms komt het heel bekend voor. Wat is jouw verhaal?
Avonturen beleeft je ook in boeken en je eigen leven wordt er fijner door.
Lezen maar!

Wat ga je doen?

In deze module lees je fragmenten uit young adult-boeken. Je maakt kennis met verschillende Nederlandse schrijvers. Je werkt aan je fictiedossier en beargumenteert je mening over boeken en fragmenten uit boeken.

Wat heb je nodig?

In deze module werk je met:

- verschillende verhaalsoorten;
- je fantasie;
- een woordenboek;
- de computer;
- een agenda;
- verschillende boeken.

Wat leer je?

Je leert:

- hoe een schrijver een verhaal spannend maakt;
- hoe een schrijver speelt met de tijd;
- hoe een schrijver gebruikmaakt van de plaats in het verhaal;
- hoe een schrijver personen beschrijft;
- hoe je je mening geeft over de teksten die je gelezen hebt;
- genres herkennen;
- een fictiedossier maken;
- gedichten lezen en begrijpen.

1

Allemaal verhalen

Soms lees je een boek dat zo herkenbaar is, dat je mee gaat denken met de hoofdpersoon, over de situatie waar hij in zit of de problemen die hij heeft. Je kunt bijna in het hoofd van de hoofdpersoon kijken en je zou hem raad willen geven over hoe hij zijn problemen moet oplossen. Dat maakt een verhaal fijn om te lezen en ook leerzaam, want de problemen en de oplossingen van de hoofdpersoon zouden ook zomaar jouw problemen en oplossingen kunnen zijn. Op dit perron lees je bijzondere verhalen van jongeren van deze tijd.

1 Opfrissen

1 Welk soort verhalen lees jij het liefst?

.....

2 Hoeveel boeken lees jij ongeveer in een maand?

.....

3 Welke kenmerken moet een spannend boek voor jou hebben?

.....

.....

.....

2 Allemaal verhalen

Lees de theorie **Verhaalsoorten** en geef van de beweringen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	Alleen avonturenverhalen zijn spannende verhalen.	waar / niet waar
2	Sciencefictionverhalen spelen zich af in de toekomst.	waar / niet waar
3	Historische verhalen spelen zich altijd af in een heel ver verleden.	waar / niet waar
4	In thrillers wordt altijd een misdaad opgelost.	waar / niet waar
5	Verhalen over andere culturen spelen zich altijd in het buitenland af.	waar / niet waar
6	In detectives wordt een misdaad opgelost.	waar / niet waar
7	Hier-en-nu-verhalen zijn voor ons vaak heel herkenbaar.	waar / niet waar

Verhaalsoorten

Je hebt in de vorige jaren al kennis gemaakt met verschillende verhaalsoorten. We zetten ze nog een keer op een rijtje.

- Avonturenverhalen; dit zijn spannende verhalen met vaak onverwachte gebeurtenissen.
- Griezelve verhalen; er komen enge personen of wezens in voor en het speelt zich vaak af in een griezelige omgeving.
- Hier-en-nu-verhalen; deze verhalen spelen zich af in de huidige tijd en zijn dus vaak heel herkenbaar.
- Verhalen over jeugdproblemen; dit zijn vaak hier-en-nu-verhalen, dus herkenbaar.
- Historische verhalen; deze verhalen spelen zich af in het verleden.
- Fantasyverhalen; deze verhalen spelen zich af in een fantasiewereld met veel magische wezens en voorwerpen.
- Sciencefictionverhalen; deze verhalen spelen in de toekomstige wereld, waardoor je veel te weten komt over wetenschap en (nog) niet bestaande machines.
- Dagboeken; bij deze verhaalsoort kijk je door de ogen van de ik-persoon. De tekst is verdeeld in dagen, zodat je steeds weet wat de ik-persoon denkt en doet. Een dagboek is waargebeurd.
- Dagboekroman; dit boek ziet eruit als een dagboek, maar het verhaal is verzonnen. De schrijver is dus niet dezelfde als de ik-persoon.
- Detectives; een spannend verhaal waarin een misdaad wordt opgelost.
- Thrillers; hier gaat het puur om de spanning. Vaak wordt er ook een misdaad gepleegd.
- Verhalen over andere culturen; dit zijn vaak verhalen die zich in andere landen afspelen, maar ook binnen Nederland heb je verschillende culturen.
- Oorlogsboeken; dit zijn vaak heel realistische boeken, die zich afspelen in een oorlog en die gaan over de invloeden van oorlog op mensen en hun dagelijkse leven.

3

Los Angeles

Lees de theorie **Verhaalsoorten** en het fragment **Het oosten** en beantwoord de vragen.

- 1 Wat voor soort boek is dit, als je op dit fragment afgaat? Er zijn verschillende mogelijkheden.

.....

.....

- 2 Geef voor elk van je mogelijkheden argumenten.

.....

.....

- 3 Wie is de hoofdpersoon in dit fragment?

.....

- 4 Als je het introstukje leest, is hij dan de enige hoofdpersoon? Hoe weet je dat?

.....

- 5 Zou je dit boek willen lezen? Waarom wel of niet?

.....

.....

.....

Het oosten

Manuel, Darlynn en Lester wonen in Los Angeles. Ze kennen elkaar (nog) niet. Ze hebben alle drie geld nodig om hun dromen te verwezenlijken. Drie jonge mensen, in drie totaal verschillende wijken van een wereldstad. De spanning in het verhaal neemt hand over hand toe, tot het moment waarop ze elkaar tegenkomen. Dan verandert alles in één klap!

Het wonder was lichtblauw en had de vorm van een Ford met open laadbak. Manuels vader was er op een dag mee thuisgekomen, opgewonden en een beetje dronken. De hele familie, ook tante Mili en de nichten die toevallig op bezoek waren, moest erin plaatsnemen, in de cabine en in de laadbak. In de snel opkomende frisheid van zonsondergang had José Dos Santos het op een kruisen gezet; hij reed toeterend door de straten en tenslotte de snelweg op, terwijl achterin zijn familieleden hun kleren dichter om zich heen trokken en hoopten dat ze geen ongeluk zouden krijgen.

'Zonder auto,' zei hun vader nadrukkelijk, en hij klopte op het dashboard, 'kom je in L.A. gewoon nergens. Nérgens!' Manuel had het idee gehad dat hij dat niet alleen letterlijk bedoelde.

Als oudste zoon mocht hij voorin zitten, met de versnellingspook zo ongeveer tussen zijn knieën. Aan de achteruitkijkspiegel bungelde een Mariabeeldje van lichtblauw plastic, met een roze bloemenkrans om het hoofd bij wijze van aureool. Bij elke onbesuisde bocht zwiepte de Madonna wild; Manuel vroeg zich af of het niet oneerbiedig was haar zo te behandelen. Maar zijn vader had die extra versiering niet zomaar aangeschaft. Vanaf nu, legde hij uit, werd alles anders. Hij begon, samen met een vriend, een transportbedrijf en deze auto was de eerste investering.

'Goed hoor,' zei zijn moeder aarzelend toen ze eindelijk weer, bibberend, op een hoopje in huis zaten en koffie met veel melk dronken, 'maar heb je geen geld nodig om een bedrijf te beginnen? En waar heb je die auto van betaald? Heb je aan de rekening van Jaimes medicijnen gedacht? En Carlota's bruiloft? En aan Die Man?'

'Die Man' was de schuldeiser met de snor. Manuel wist niet eens hoe hij heette, want zijn ouders hadden het alleen over hem als Die Man.

'Daar heb ik juist aan gedacht,' zei José Dos Santos met een triomfantelijkheid die niet helemaal echt klonk. 'Want met deze wagen', hij wees met een brede armzwaai naar het raam, waaronder de Ford ergens stond, 'gaan wij van het weekend een ritje maken. Een lang weekend, vier dagen vrij ...'

'Met Thanksgiving moet ik werken, er komen een heleboel kinderen op visite,' zei zijn vrouw.

'Nou, drie dagen dan, net mooi voor een uitstapje.

Een reis! Maar als we terugkomen ...' - hij liet zijn stem dalen - 'hebben we de zakken vol geld. Echt, baar geld! Mijn dochter Carlota krijgt de mooiste bruiloft die Los Angeles ooit beleefd heeft!'

'Wat gaan we dan doen?' fluisterde Consuelo Dos

Santos. Manuel wou dat hij nog klein was. Dan had hij kunnen denken dat zijn moeder zo stil deed uit bewondering. Hij keek even opzij naar zijn broertjes. Francisco keek met schitterende ogen naar zijn vader op; zijn vertrouwen had nog geen deuk opgelopen. Carlota zat met haar vingers in haar oren zogenaamd te leren, maar tussen haar wenkbrauwen was een ongeruste frons verschenen. Tante Mili deed of het haar niet aanging en maakte de vogelkooi schoon. De nichten zaten zachtjes met elkaar te kletsen in een hoekje van de bank, maar Manuel zou erom hebben durven wedden dat ze tegelijk meeluisterden. 'Wat gaan we dan doen?' vroeg hij nu zelf ook. Misschien had zijn vader écht een geniaal idee. 'We gáán ...!' zei zijn vader luid. 'We gaan ... náár ...' 'Ja?' fluisterde Consuelo Dos Santos gespannen. 'Naar ... het noorden, namelijk ... naar Las ...?' 'Las?' vroeg een van de nichten dommig. 'Las ...? Las Ve ...?'

Opeens begreep Manuel het.

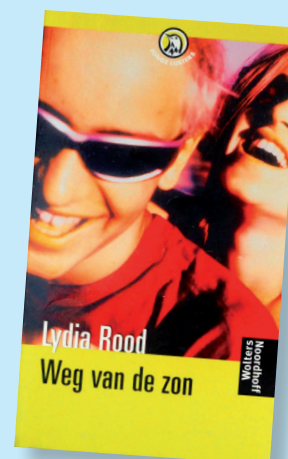
'Gaan we naar Las Vegas?' vroeg hij.

'Precies!' riep zijn vader met een overwinnaarsblik. 'We rijden naar Las Vegas, we laten de bank springen, we vullen onze zakken, we drinken er een pint op en we zijn weg!'

'Ja hè, papa,' zei Francisco blij. Manuel keek onzeker naar zijn moeder. Zij zat met grote ogen naar haar man te kijken. Manuel keek naar zijn zus. Die had haar vingers nog steeds in haar oren, maar ze had blijkbaar alles gehoord want ze zei: 'Ja, en mag ik dan die bruidsjurk die we op Sunset in de etalage zagen hangen?'

Toen durfde Manuel ook blij te zijn. Ze gingen weg uit de stad! Dat alleen al was een geweldig vooruitzicht. Weg uit de benauwdheid van Los Angeles. Dwars door de woestijn, naar de stad met de miljoenen, miljarden, triljoenen lichtjes, de stad waar je in kon gaan als een miljonair en uit kon komen als bedelaar ... of andersom! 'Winst verzekerd,' zei zijn vader vol zelfvertrouwen. 'Als je maar niet bang bent te investeren.'

Uit: 'Weg van de zon' van Lydia Rood

4 Woordenschat

In het fragment **Het oosten** komen enkele lastige woorden en uitdrukkingen voor. Geef de juiste betekenis. Gebruik zo nodig een woordenboek of de computer.

- 1 kruisen .....
- 2 de aureool .....
- 3 onbesuisd .....
- 4 de investering .....
- 5 de schuldeiser .....
- 6 het baar geld .....
- 7 geen deuk opgelopen .....
- 8 de frons .....
- 9 geniaal .....
- 10 de bank laten springen .....

5 Las Vegas

Lees het fragment **Het oosten** en beantwoord de vragen.

- 1 Manuels vader zegt dat je nergens komt zonder auto. Manuel denkt dat hij dat niet alleen letterlijk bedoelt. Wat betekent dat?
.....
.....
- 2 Voor welke drie zaken hadden de ouders van Manuel het geld eigenlijk nodig?
.....
.....
.....
- 3 Wat voor iemand was 'Die Man'?
.....
.....
- 4 'Toen durfde Manuel wel blij te zijn.' Waarom toen wel en eerst niet?
.....
.....
.....
- 5 Wat is er zo speciaal aan Las Vegas? Zoek eventueel informatie op.
.....
.....
- 6 'Als je maar niet bang bent te investeren.' Wat bedoelt Manuels vader daarmee?
.....
.....
.....
- 7 Waarom heet dit deel van het verhaal 'Het oosten'?
A Daar wonen de drie hoofdpersonen in dit verhaal.
B Manuel woont in het Spaanstalige oosten van Los Angeles.
C De andere twee hoofdpersonen wonen niet in Los Angeles.
.....

6

Tijd

Lees de theorie **Spelen met de tijd** en geef van de volgende beweringen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	Een niet-chronologisch verhaal maakt gebruik van tijdsprongetjes.	waar / niet waar
2	Bij een flashback neem je een kijkje in de toekomst.	waar / niet waar
3	Bij een tijdvertraging sla je een stukje tijd over.	waar / niet waar
4	Bij een tijdvertraging wordt alles heel precies beschreven.	waar / niet waar
5	Een chronologisch geschreven verhaal beschrijft de gebeurtenissen in de volgorde waarin ze gebeurd zijn.	waar / niet waar
6	Bij een tijdversnelling wordt de omgeving heel precies beschreven.	waar / niet waar

Spelen met de tijd

Je hebt al meerdere keren gezien dat een schrijver kan spelen met de tijd. Hij kan bijvoorbeeld de gebeurtenissen beschrijven in de volgorde waarin ze gebeurd zijn: dit noemen we **chronologisch**. De schrijver kan echter ook sprongetjes in de tijd maken, dit noemen we **niet-chronologisch**.

Een voorbeeld van een tijdsprong is de **flashback**. Hier gaat het verhaal even terug in de tijd, zodat je te weten komt wat er eerder is gebeurd. Dit verduidelijkt het verhaal en kan ook spanning opwekken.

Een tweede voorbeeld is een **flash-forward**. Hier krijg je een kijkje in de toekomst. Dit maakt de lezer nieuwsgierig, dus wil je graag verder lezen. Ook maakt een vooruitblik het verhaal spannender.

Als een schrijver elke minuut zou beschrijven, zou het verhaal al snel saai worden. Daarom maakt een schrijver vaak gebruik van een **tijdversnelling**: hij slaat een stukje tijd over. Je kunt een tijdversnelling goed herkennen, want ze komt meestal voor na een witregel of aan het begin van een hoofdstuk. Vaak lees je 'De volgende morgen ...' of 'Een week later ...'

Het tegenovergestelde van een tijdversnelling is een **tijdvertraging**. Hier neemt de schrijver ruim de tijd om een gebeurtenis of een omgeving te beschrijven. Dit maakt een verhaal ook spannender, want de gebeurtenissen worden uitgesteld.

7 Vroeger en nu

Lees de theorie **Spelen met de tijd** en het fragment **Kracht** en beantwoord de vragen.

- 1 Het fragment **Kracht** is wat betreft de tijd ingedeeld in drie delen. Vul in:
Deel 1: tegenwoordige / verleden tijd; wat vroeger of nu gebeurt met ...
.....
Deel 2: tegenwoordige / verleden tijd; wat vroeger of nu gebeurt met ...
.....
Deel 3: tegenwoordige / verleden tijd; wat vroeger of nu gebeurt met ...
.....
- 2 In het derde deel komen drie tijdversnellingen voor. Geef van deze drie steeds de eerste vier woorden.
1 .....
2 .....
3 .....
- 3 Wie is / zijn de hoofdperso(n)en in dit verhaal? Waarom denk je dat?
.....
.....
.....

Kracht

Nico leeft op zijn veerboot een bestaan van 'oever tot oever'. Driemaal per uur, acht uur per dag, zet hij mensen over. De avonden brengt hij door met wijn en in stilte.

Op een dag komt een jonge vrouw Nico's stuurhut binnen, die de eenzame cadans van zijn overtochten doorbreekt. Ze laat zich niet wegsturen en weet met haar vragen en stille aanwezigheid langzaam tot Nico door te dringen. De vriendschap die ontstaat roept herinneringen op aan Geesje, de dochter die besluit controle te nemen over haar lichaam, totdat ze lichter zal zijn dan de wind.

Nico kan nu niet anders dan naar de zomer kijken. Menselijk vel dat hunkert naar zonnewarmte, zwaluwen die schaduw zoeken onder de randen van het dak. Jongens die bommetje doen vanaf de steiger, zich soepel weer aan de palen optrekken en opnieuw springen. De vrolijkheid waait het open raam van het stuurhuis binnen.

Ze is laat, zwaait naar hem als ze opstapt en houdt iets voor haar gezicht. Pas als ze binnenkomt ziet hij dat het een derde oog is. Een derde oog zoals hij altijd voor Geesje gebruikte.

Hij sluit zijn ogen en ziet Geesje weer opdoemen uit de vloeistof in het oranje licht. Hij ziet haar lach, haar omhooggestoken koppige kin, de mijmerende blik in haar ogen. Hij ziet haarscherp haar zomerse sproeten,

hoort haar roepen op het moment dat hij afdrukt en ziet haar lijf zich uitrekken. Tot ze zich afwendde als hij zijn camera op haar richtte en geërgerd zei dat hij daarmee op moest houden, ze hield er niet van om op de foto te gaan. Hij weet dat aan haar leeftijd, aan de bijbehorende verlegenheid. Nu weet hij dat hij eerder had kunnen zien wat zij voor hem verborgen hield.

Ze maakte brood klaar. Het rantsoen was al geslonken tot twee crackers, één met hüttenkäse en een met Marmite. Ze voelde in haar tas naar de appel die ze er een week eerder in had gestopt.

Het was lunchdag. Dat betekende dat het 's avonds pas echt zwaar zou worden, want dan sloeg ze, zonder dat Nico het wist, de avondmaaltijd over. Ze had hem verteld dat ze met vriendinnen pizza ging eten. De dag eerder was het huiswerk maken bij Clara, twee dagen daarvoor was ze niet zo lekker en al om acht uur naar bed gegaan. Zonder dat Nico iets had gevraagd. Ze kuste hem op de wang en hees de tas op haar rug. Toen ze hem zag kijken zei ze dat er strenger op werd gelet of iedereen zijn boeken bij zich had. Hij snoof haar geur op van zeep en zoete huid en zei dat ze lekker rook.

Clara stond met haar fiets op de hoek, de armen over het stuur, een wippende voet op de trapper. Samen reden ze een nieuwe schooldag in. De trots over de dag ervoor overheerste nog; ze was sterk en kon het aan. Maar ze dacht al aan het koekje dat Van der Wal tijdens

het derde uur zou eten. Het brak knapperig tussen zijn tanden en de kandijkruimels vielen op zijn bureau. In de kleine pauze gingen pakjes Sultana's rond. Geesje weigerde, refereerde aan de appel in haar tas. De cellofaantjes knisperden om haar heen, ze zag overal kauwende monden. Ze dacht aan de cracker met Marmite, waar ze op moest wachten tot de grote pauze. Toen ze eindelijk met een slok water het zout van haar lippen spoelde, klonk er vrolijk geklingel. De ijscoman. Marco, in een strak mouwloos shirt, trakteerde. Hij haalde zijn schouders op; ze moest het zelf weten en draaide zich om naar de meisjes die wel wilden. Zij was

sterk, sterker dan de anderen. Clara was net te laat terug van de koffieautomaat, keek naar Geesjes lege handen en de likkende tongen. Ze zweeg. Toen de bel klonk stond Geesje op, opgelucht. Het appeltje zat nog in haar tas. In de gang passeerde ze Van der Wal. Sinds kort voelde ze zijn ogen haar volgen, en ze vermoedde wat hij zag. Als ze omkeek ving ze nog net een zachte blik, die ze voor Clara verzwegen. En al helemaal voor Nico.

Uit: 'Dubbel rood' van Lidewij Martens

8

Woordenschat

Geef bij de onderstreepte woorden uit de tekst **Kracht** de juiste betekenis.

- 1 cadans .....
- 2 hunkert .....
- 3 mijmerende .....
- 4 weet .....
- 5 Marmite .....
- 6 kandij .....

9

Geesje

Lees het fragment **Kracht** en beantwoord de vragen.

- 1 Wat doet hem in het stuurhuis weer aan Geesje denken?
.....
.....
- 2 'Hij had eerder kunnen zien wat ze voor hem verborgen hield.' Wat was dat?
.....
.....
- 3 Wat betekent 'haar rantsoen was al geslonken'?
.....
.....
- 4 Op wie slaat de titel 'Kracht' en waarom?
.....
.....
- 5 Wat denk je dat er met Geesje gebeurt is? Waarom denk je dat?
.....
.....
- 6 Wat voor verhaalsoort is dit? Geef argumenten.
.....
.....

10

Verslag maken

Lees de theorie over **Het leesverslag** en geef van de beweringen aan of ze **waar** of **niet waar** zijn.

1	De algemene gegevens van een boek zijn de titel en de naam van de schrijver.	waar / niet waar
2	Je moet kunnen aangeven tot welk genre het boek behoort.	waar / niet waar
3	Je moet altijd benoemen wie de hoofdpersoon is / de hoofdpersonen zijn.	waar / niet waar
4	Bij de laatste opdracht geef je alleen je mening, verder niet.	waar / niet waar
5	De samenvatting van het boek moet flink lang zijn	waar / niet waar
6	Als je wilt weten of een verhaal realistisch is, kijk je of het echt zo zou kunnen gebeuren.	waar / niet waar

Het leesverslag

Van de boeken die je leest, maak je een leesverslag. Door een goed leesverslag te maken, onthoud je waar een boek over gaat. Wat ga je allemaal doen?

- 1 Eerst schrijf je de algemene gegevens op van het boek:
  - de titel van het boek;
  - de naam van de schrijver;
  - de uitgeverij;
  - het jaar waarin het boek uitgegeven is;
  - als er plaatjes in staan, geef je aan wie die gemaakt heeft;
  - als het een vertaald boek is, noteer je de oorspronkelijke titel.
- 2 Noteer tot welke verhaalsoort (genre) het boek behoort en leg uit hoe je dat weet. Geef voorbeelden zodat de docent kan zien dat je het begrijpt.
- 3 Maak nu een korte samenvatting van het verhaal. Zorg dat je samenvatting in ieder geval het antwoord op de volgende vragen bevat:
  - Waar speelt het verhaal zich af?
  - Wanneer speelt het verhaal zich af?
  - Wie is / zijn de hoofdperso(n)en?
  - Hoe loopt het verhaal af?
- 4 Beschrijf hoe jij denkt dat de hoofdpersoon eruitziet. Doe dat voor alle hoofdpersonen als er meerdere zijn.
- 5 Beschrijf het karakter van de hoofdpersoon. Is hij onzeker of juist niet? Heeft hij/zij bepaalde zwakheden? Beschrijf dat voor alle hoofdpersonen als er meerdere zijn.
- 6 Hoe ontwikkelt de hoofdpersoon zich? Verandert hij/zij in de loop van het verhaal en waardoor komt dat? Beschrijf dat voor alle hoofdpersonen als er meerdere zijn.
- 7 Met welke persoon kun jij het beste meeleven? Hoe komt dat?
- 8 Welke persoon zou je zelf willen zijn in dit boek en waarom?
- 9 Is het verhaal realistisch of juist niet? Kan het echt gebeuren? Leg je antwoord uit en geef voorbeelden uit het boek.
- 10 In welke tijd speelt dit verhaal zich af? Leg uit aan welke dingen je dat kunt zien en geef voorbeelden uit het boek.
- 11 Wat vind je van dit boek? Geef argumenten en voorbeelden (wat je wel of niet goed vindt aan dit boek). Zou je het boek aanraden? Waarom wel of niet?

Werk deze opdrachten uit op de computer en bewaar een print in je fictiedossier. Deze vragenlijst vind je ook op bladzijde 53 van deze module.